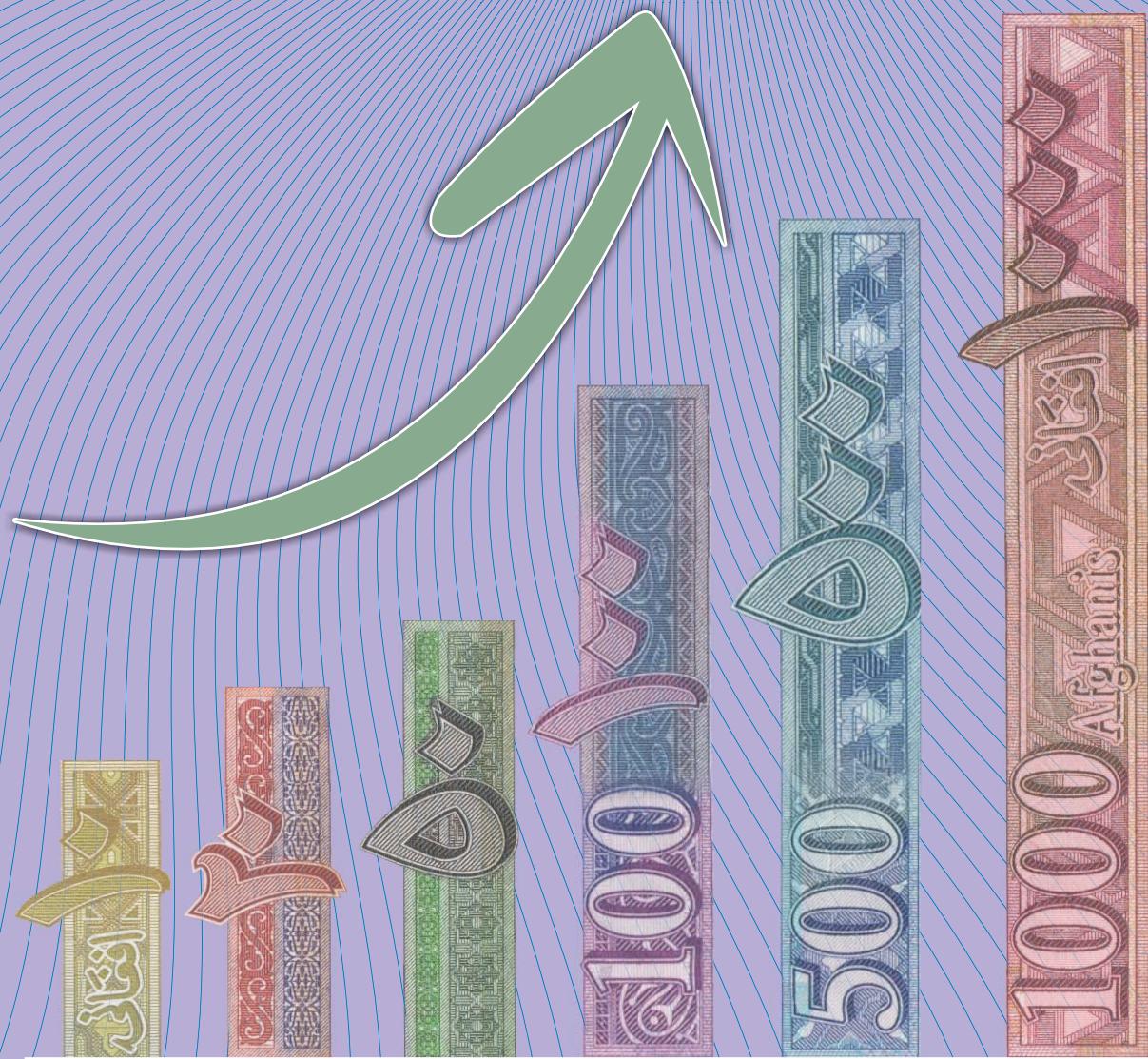

د افغانستان بانک میاشتني مجله

شپارسم کال، ۱۸۸ مه گنه د ۱۴۴۴ کال شعبان المعظم (۱۴۰۱ کب) میاشت

بانک

د افغانستان بانک
کام په کام د پرمختګ په لور

ذخایر ارزی د افغانستان بانک

دارایی مردم و این سرزمین است

ذخایر ارزی د افغانستان بانک ملکیت و دارایی مردم افغانستان است و طی سالیان متعددی در پرتو قانون از آن برای حفظ ثبات پولی، استحکام نظام مالی و تسهیل تجارت با جهان استفاده شده است. د افغانستان بانک تداوم محدودیت روی ذخایر ارزی را یک تصمیم غیر عادلانه و جفا در حق مردم مظلوم و رنج کشیده افغانستان دانسته و خواهان آزادسازی بدون قید و شرط آن می باشد. این بانک با درنظرداشت اصل روابط موثر و سازنده با همه کشور های جهان خواهان تعامل و روابط مفید بانکی بوده و در این راستابه همکاری و توجه خاص کشور ها ضرورت دارد.

د بانک افغانستان

مخ

پلیک / فهرست

۱	د افغانستان بانک د دوو ربوعو لاسته راوبرنو لنډ راپور
۴	گزینش رژیم ارزی و پیامدهای آن بر اقتصاد کشورها
۸	اقتصادی ناورین، لاملونه او حل لارې
۱۱	شکنندگی و بې ثباتی اقتصاد کشور های تک محصولی
۱۳	د افغانستان بانک ګام په ګام د پرمختګ په لور
۱۷	اقتصادی خبرونه
۱۹	گردشگری و اهمیت آن در رشد و توسعه اقتصادی افغانستان
۲۳	د برپښتایی بانکوالي ګټچې
۲۵	سیستم های تقاعد و مدیریت سرمایه صندوق های تقاعدي

د امتیاز خاوند: د افغانستان بانک
 کنپلاؤی: صدیق الله خالد، احمد جواد سداد، مفتی عبدالله آخندازه
 او خواجه عصمت الله خالد

سرلیکوال: شفیق الله بارز
 مسئول مدیر: انور الله حیات
 خبریالان: سید خالد خالقیار او عبدالحفيظ شاهین
 ډیزاین: خالد احمد فیضي
 فوتوژورنالیست: زیرک ملیا
 د وپشن مسئول: نصرت الله احمدزی
 د چاپ شمېړ: ۱۰۰۰ ټوکه
 پته: د افغانستان بانک
 تلفون: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۴۷۶۱
 فکس: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۰۳۰۵
 magazine@dab.gov.af
 www.dab.gov.af
 ووب پانه: www.dab.gov.af

د ثبت ګڼه: ۶۵۸

د مضمونونو او مقالو مسئولیت د لیکوالانو پر غاره دی. د مجلې د مقالو او انځورونو خخه ګټه اخیستنه د سرچینې په ذکر کولو سره جواز لري.
 مسئولیت مضامين و مقالات به نویسنده ګان آن بر می ګردد. استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

د افغانستان بانک د دوو ربعته راورنو لند راپور (دویمه برخه)

(د محرم الحرام - جمادی الثاني ۱۴۴۴)

خدمتونو ۶۰۰ شرکتونو ته د جواز
ورکونې طی مراحل کول؛
۲ - د جواز ورکونې د سیستم پیاوړتیا؛
۳ - د صرافیو پر شرکتونو د تعزیراتو د
لیست برپنایی کول؛
۴ - د غیر قانوني صرافیو او پولي
خدمتونو د فعالیتونو د درولو په
موخه د اړوندو ادارو تر منځ د
»

زیاتې هڅې شوي دي چې د یوې طرحې
په بهه تنظیم او د افغانستان د اسلامي
اماړت کایینې ته وړاندې شوې چې له
منظوری وروسته د پلي کېدو وړ دی.
د یادونې وړ د چې په دي برخه کې د
افغانستان بانک لاندې لاسته راورنې لرلې
او د اداینې د مؤسسو کړنې رانځای. د
تېر یو کال په موده کې د دې سکتور د
دې:

۱ - په هبود کې د صرافیو او پولي

د غیر بانکي سکتور کړنې

غیر بانکي سکتور د بانکوالي د سکتور
ترڅنګ له څانګري اهمیت څخه برخمن
دی او د صرافیو، پولي خدمتونو وړاندې
کوونکو، د برپنایي پیسو د مالي اجاري
او د اداینې د مؤسسو کړنې رانځای. د
تېر یو کال په موده کې د دې سکتور د
کړنو د تنظیم او میکانیزه کولو لپاره

اصل ته باورمند او د تکنالوژی کي سیستمونو پراختیا لپاره ژمن دي. له همدي امله يې د تیر یو کال په اوږدو کې د مالوماتي تکنالوژي او اداینيزو سیستمونو د ساتلو او پراختیا په برخه کې په دوامداره ډول هڅې کړې او د مخکینيو سیستمونو د ساتلو ترڅنګ يې د نوو سیستمونو د پلي کولو په برخه کې عملی او اغېزناکه اقدامات ترسره کړي دي. د افغانستان بانک په دې وروستيو کې په منقولو مالونو باندې د رهني حقونو د ثبت سیستم پرائیسته وکړه د دې سیستم قرارداد له دې وړاندې په نړدي يو نیم میلیون امریکایي ډالرو شوی ڦ او په کلنی ډول يې په ساتنه او مراقبت باندې شاوخوا ۲۵۰ زره امریکایي ډالر لګښت راتلو، خو اوس د دې سیستم ټول ملکیت د افغانستان بانک په لاس کې دي او کوم اضافي لګښت پري نه راخي.

همدارنګه د غير بانکي خارنې برخې ته د نوي سیستمونو جوړول، د مرکز د بانکوالی د سیستمونو د نسخې نوي کول، د سویفت سیستم د خوندیتوب او د سایبری احتمالي خطرونو د مخنیوی په موخه لازم تدابیر په پام کې نیول شوي دي.

د حقوقی او مقرراتي اړانې ټینګښت

د دې په پام کې نیول سره چې په هره

«

د افغانستان د مالي معاملو او راپورونو د شنې مرکز د نړیوالو همکاريو د دوامداره ساتلو او په نړیوالو سازمانونو لکه اکمانې ډلې او آسیا پسفیک هپوادونو کې د هغه د غړیتوب د خرنګوالی لپاره هرې ډلې ته په جلا جلا ډول د پيسو وينځلوا او له جرمونو خخه د ترلاسه شویو عوایدو پر وړاندې د مبارزې په ټپاو د اجراتو په برخه کې د اطمینانې راپور لېږلې دي.

د نغدو پيسو او د غیر نغدي معاملو اداره کول

د مرکز او ولايتونو په کچه د سیاليت او نغدينګي تأمینول او د هغه د مدیریت خرنګوالی ډېر سخت کار وو، خو د افغانستان بانک د معقولو طرحو په پام کې نیولو سره دا ننګونه په بنه ډول مدیریت کړې او د مرکز او پولي اړتیاوې يې د ځمکنۍ او هوايۍ ټرانسپورت له لاري د امنیتي ادارو په همدي ترتیب، د دولت د عوایدو د راټولولو او په اړوندو حسابونو کې يې د شاملولو په برخه کې د افغانستان بانک مرکزي رول له پامه غورخولای نه شو.

د اداینيزو او مالوماتي تکنالوژي د سیستمونو پراخه کول

د افغانستان بانک د مالوماتي تکنالوژي

ګډې کمېټې جوړول؛

۵ - د ۱۰۰۰ بې جوازه صرافيو (غیرقانوني) پېژندل؛

۶ - د صرافيو او پولي خدمتونو د معاملو د معیاري کولو لپاره د لارښود جوړول؛

۷ - د جواز او فيس له درکه د خه باندې ۱۵۲ میلیونه افغانيو تر لاسه کول؛

۸ - د غير بانکي مالي مؤسساتو د مقرر د تعديل؛

د پيسو وينځلوا او له جرمونو خخه ترلاسه شوو عوایدو پر وړاندې مبارزه:

د افغانستان بانک د پيسو وينځلوا او له جرمونو خخه د ترلاسه شویو عوایدو د مخنیوی د قانون د موادو په پام کې نیولو سره په بنه توګه کار کړي او د اړوندو ادارو په همکاري يې تر ډېره حده له هپواده بهر د ډالرو د قاچاق مخه نیولې چې له امله يې د ډالرو او نورو اسعارو پر وړاندې د افغانی نرخ کنټرول شوی دي. د اخطاريو صادرول، د نغدي جريمو وضع کول، د جواز ځنډول او حتی فسخ کول نور هغه اقدامات دي، چې د مالي او بانکي سکتور په کړنو کې د اصلاحاتو په موخه په پام کې نیول شوی او پلي شوی چې په ټوله کې د هپواد د ملي ګټو لپاره یو پر بل پسي پلي شوی او د پام وړ پايلې يې لرلي دي.

سیاستونو د طرحي لپاره د رغنده نظرونو
د ترلاسه کولو او د اړیکو د ټینګښت او
تنظیم لپاره تل هڅه کړي.
د افغانستان بانک د ۱۴۴۴ کال په لوړیو
دوو ربوعو کې د پولې سیاستونو په اړه د
پوهنتون له استادانو سره بحثونه په لاره
اچول شوی دی چې د اقتصاد پوهنځيو
استادانو او پروفیسورانو په کچه کسانو په
کې ګډون کړي وو. همدارنګه د مالي
ثبات د کمبې غونډه د ریاست الوزراء د
درانه مقام د اقتصادي مرستیال بشاغلي ملا
عبدالغني برادر په مشري تر سره شوه. په
همدي موده کې د اسلامي بانکوالۍ د
پراختیا بله غونډه چې د هېواد جيدو
علماءو، د شرعیاتو، حقوقو او اسلامي
بانکوالۍ پوهانو په کې ګډون کړي وو
جوړه شوه. همدارنګه د لوړو زده کړو،
پوهنې او ارشاد حج او اوقافو وزارتونو د
مسلمکي معینانو په ګډون پر بانکي سکتور
د باور جوړونې غونډه جوړه شوی ده
چې په دې برخه کې پې مشتبې پایلې
دلودلې دي.

کوي چې په بشپړ دو سره به یې د دې
بانک د بشري سرچينو د استخدام پروسه
ټوله برپښتني شي او پر بنسته به یې د
بستونو له اعلان نیولې یا تر استخدام
ټولې پروسې په الکترونیکي ډول تر سره
کېږي.

اړیکې او اطلاعاتو ته لاسرسی

د افغانستان بانک مشرتابه پلاوی د هېواد
د اقتصادي ودې او غورې دلو په برخه کې
د اړیکو او رسنیو په رول باور لري او د
رونټیا او حساب ورکونې اصل ته درناوی
کوي. په همدي موخيه یې د کار له پیل
څخه تر او سه پوري د هېواد له رسنیو
سره اغیزناکه کاري اړیکې درلودلي او د
رسنیو له لاري یې د افغانستان شريف او
باعزته خلک د افغانستان بانک له کړنو او
لاسته راوړنو خبر کړي دي او هېڅ ډول
مالومات یې چې د خلکو د پوهاوي لامل
کېډه او د هېواد په ګټه وو، درېغ کړي نه
دي.

په دې موده کې د افغانستان بانک له ملي
او نړیوالو رسنیو سره د بېلابېلو مالي او
بانکي موضوعاتو په اړه ژوندي. مرکې،
خبرې کلېپونه او رسنیز مواد شريک
کړي دي. په ورته وخت کې، له ادارو او
 ملي مؤسسو په خانګړې توګه علمي
ټولې سره د هېواد د وضعیت او شرایطو
په پام کې نیولو سره د متناسبو معقولو

اداره کې د چارو د لا بنه والي او تنظيم
لپاره د قوانینو او مقرراتو پلي کول چې
ارزښت لري، د افغانستان بانک د حقوقی
زمینې برابرولو او د مقرراتي ادانې د
ټینګښت لپاره ټول تقنيي سندونه د اسلام
د مبين دين او شريعه په رڼا کې مرور
کړي او د افغانستان بانک د قوانینو،
مقرراتو، لوایحو او کاري کړنلارو ټول
مواد په بېلابېلو برخو کې مرور او نهایي
کړي چې اوس مهال په بشپړې رونټیا سره
رعايت او پلي کېږي.

بشرې سرچينې

دې ته په پام سره چې بشري سرچينې په
هر سازمان کې د ودې، اغېزناکتیا او
ګټورتیا لامل ګهل کېږي او د افغانستان د
او سنیو شرایطو په پام کې نیولو سره خورا
ډې ارزښت لري، د افغانستان بانک
مشرتابه پلاوی دا اصل په جديت سره
رعايت کړي او د دې بانک مسلکي او
تجربه لرونکي کادرونه یې ساتلي او
هغوي لپاره پې بنې کاري زمينې برابري
کړي دي. له دې ډلې یې تشن بستونه ازاد
رقابت ته ورکړي او وړ کارکوونکي یې
له تعیض پرته د مسلکي پوهې،
تخصص، لوړو زده کړو پر بنست
ګمارلي دي.

د افغانستان بانک د بشري سرچينو لوی
آمریت په داسې یو مادیوں باندې کار

گزینش رژیم ارزی و پیامدهای آن بر اقتصاد کشورها

پذیرش و اعمال نظام ارزی برتن وودز (Bretton Woods)

انتخاب رژیم ارز تا قبل از فروپاشی نظام برتن وودز موضوعیت نداشت، چرا که به «

انتخاب نظام ارزی متناسب با ساختار اقتصادی این کشورها بوده است.

بین سال های ۱۹۴۷-۱۹۷۱ کشورهای عضو صندوق بین المللی پول ناگزیر از

مقدمه

در سه دهه گذشته، یکی از مهم ترین مباحث اقتصادی مورد توجه دولت مردان و اقتصاددانان کشورهای در حال توسعه،

ارزش پول ملی مکرراً تعدیل میشد سوق دادند.

عواملی مهم گزینش رژیم ارزی مناسب عوامل مهم که در تعیین رژیم ارزی نقش دارند عبارتند از:

میزان باز بودن اقتصاد یکی از عوامل موثر بر گزینش رژیم ارزی میزان باز بودن اقتصاد است. این معیار به صورت بزرگ باز بودن سهم کالا های مبادله شده در تولید در نظر گرفته میشود. معمولاً در نظریه های اقتصادی بیان می شود که ارتباطی منفی بین درجه باز بودن و درجه انعطاف پذیری نرخ ارز وجود دارد. عقیده این است که نرخ ارز شناور خصوصاً اگر بی ثبات و متغیر باشد ممکن است نقش پول ملی را به عنوان واسطه مبادله، ذخیره ارزش و معیار سنجش کاهش دهد.

در یک نظام شناور، نرخ ارز مجاز است که بر اساس نیروی بازار در نوسان باشد. در کشور های در حال توسعه به ویژه کشور هایی که تولید کننده و صادر کننده مواد خام اولیه هستند درآمد های ناشی از صادرات برای این کشور ها بسیار متغیر و غیر قابل پیش بینی است و این در یک نظام شناور نوسانات بیشتر نرخ ارز را تایید میکند. نوسانات نرخ ارز در یک اقتصاد باز موجب تغییراتی هم در سطح

حقیقت نوسانات کوتاه مدت نرخ های ارز در این دوره بسیار شدید بوده است.

از زمان سقوط سیستم برتن وودز اقتصاددانان تغییرات رژیم های نرخ ارز را در کشور ها مورد بررسی قرار دادند. هر رژیم نرخ ارز دارای مزايا و معایب است و وضعیت خاص هر کشور نقش مهمی در تعیین رژیم نرخ ارز آن کشور دارد. همچنین عوامل نهادی و اقتصادی نقش مهمی را در انتخاب رژیم نرخ ارز کشور دارند. به طور کلی کشور ها تمایل دارند که از رژیم نرخ ارز ثابت به سمت رژیم نرخ ارز شناور حرکت کنند.

رونده تعیین انتخاب نظام ارزی در کشورهای در حال توسعه با کشور های صنعتی متفاوت بوده است. کشور های صنعتی در این دوره نظام شناور و یا شناور مدیریت شده را انتخاب کرده اند به گونه ای که نرخ ارز آنها به میزان زیادی به وسیله نیروهای بازار با توجه به دخالت های دوره ای بانک مرکزی تعیین می شود.

از اواسط دهه ۱۹۷۰ بسیاری از کشور های در حال توسعه نظام ارزی خود را به طور اساسی تغییر دادند. این کشور ها به مرور زمان، نظام ارزی خود را از تثیت به یک ارز واحد به سوی تثیت به سبدی ارزها و یا اتخاذ ترتیباتی انعطاف پذیرتر که با آن

عنوان مثال در نظام استاندارد طلا، هر یک از پول های کشورها به صورت معینی با مقدار مشخصی از طلا تعریف میشود، و در دامنه معینی ارزش خارجی پول ها دارای نوسان است که این دامنه معمولاً به هزینه های تبدیل پول به طلا بستگی دارد، و خارج از این دامنه ورود و خروج طلا صورت میگیرد. در نظام برتن وودز به صورت مشابه تعدیلاتی در نرخ های ارز به صورت محدود و معینی پذیرفته شده بود و هر کدام از پول ها به صورت معینی تعریف شده بود. ولی پس از متوقف شدن نظام ارزی، کشور های جهان اعم از توسعه یافته و در حال توسعه میتوانستند بنابر ملاحظات و شرایط اقتصادی نظام ارزی مورد نظر را انتخاب کنند. در سال ۱۹۷۳ نظام ارزی برتن وودز عملاً جای خود را به نظام شناور داد. در ابتدا چنین تصور میشد که نظام شناور تثیت نرخ های واقعی ارز و ثبات آنها را تنظیم میکند و نیز نرخ های اسمی ارز میتواند به دلیل اختلاف نرخ های تورم در دو کشور طرف تجاری تغییر کند لذا در نظام شناور تعديل پرداخت های تجاری به آسانی صورت میگیرد لیکن رویداد های سال های گذشته حاکی از این واقعیت است که نرخ های شناور بی ثبات تر از نرخ های ارز در نظام برتن وودز است و در

نرخ تورم

نرخ تورم بالا موجب کاهش توان رقابت پذیری اقتصادی میشود. بنابراین اقتصاد های با نرخ تورم بالا برای کاهش تورم و افزایش توان رقابت پذیری در بخش های قابل تجارت خود به احتمال فراوان به نظام ارزی ثابت تمایل پیدا خواهند کرد. تورم پایین با نرخ های ارز ثابت همراه است چرا که کشورهای با تورم پایین بهتر قادر به حفظ نرخ ارز ثابت می باشد. کشور های که نرخ ارز ثابت را انتخاب میکنند به نرخ های تورم پایین تر دست می یابند.

سطح اقتصاد

اندازه اقتصاد نیز یکی از عناصر تعیین کننده در تعیین نظام ارزی است. اقتصاد های کوچک تمایل دارند سهم خود را در جریان تجارت بین المللی افزایش دهند و به این خاطر به نظام ارزی ثابت گرایش پیدا می کنند. در کشور های با درجه بالاتر توسعه یافته‌گی احتمال نظام ارزی شناور در آنها بیشتر است و همچنین انتظار میرود که سطح نرخ بهره جریان سرمایه را تحت تاثیر قرار دهد و از این جهت بر روی نظام ارزی اثر بگذارد. افزایش در نرخ بهره ممکن است کشور ها را به سمت نظام ارزی ثابت به دلیل افزایش در هزینه های مالی دولت سوق دهد.

سیستم مالی توسعه یافته احتمال انتخاب

نظام ارزی شناور را افزایش میدهد. چرا که توسعه سیستم مالی اهمیت کنترول جریان سرمایه را کاهش میدهد. کشور های که سطح توسعه پایینی دارند احتمالاً نظام ارزی ثابت را انتخاب خواهند کرد، زیرا ابزار های بازاری لازم را برای عملکرد مطلوب بازار داخلی در دسترس ندارند. و کشور های که درجه بالایی از توسعه مالی را تجربه میکنند به احتمال زیاد نظام ارزی شناور را انتخاب خواهند کرد. کشور های که دارای بازار های مالی یکپارچه و پیوسته با بازار های جهانی هستند میتوانند انتظار داشته باشند که نرخ ارز شناور در کوتاه مدت پایدار و با ثبات باشد. کشور های با سطوح پایین تر توسعه مالی تمایل به انتخاب رژیم نرخ ثابت دارند. این مسئله به وسیله فقدان مکانیزم بازار برای انجام عملیات بازار باز جهت محافظت از صنایع بانکی از تغییرات نرخ ارز تصدیق میشود.

سطح ذخایر ارزی و تحرک سرمایه بدون ذخایر ارزی بین المللی کافی حفظ نظام ارزی ثابت دشوار است. از طرف دیگر در حالت تحرک سرمایه نظام های انعطاف پذیر ممکن است باعث از دست رفتن نقش نرخ ارز به عنوان لنگر حافظ قیمت ها شود.

قیمت ها و هم قیمت های نسبی بین کالاهای مبادلاتی و غیر مبادلاتی میشود.

این تغییرات نیز نا اطمینانی در باره نرخ بازدهی واقعی نگهداری پول داخلی در مقابل پول خارجی را افزایش میدهد. همچنان موجب افزایش پدیده جایگزینی پول میشود. بنابراین، هر چه درجه بازبودن اقتصاد بیشتر باشد و سایر موارد ثابت باشد، انعطاف پذیری نرخ ارز کمتر میشود.

اقتصاد های بسیار باز با نظام ارزی ثابت آسوده تر اند، اما در شرایط نرخ های ارز ثابت برای حذف کسر تجارتی ضروری است که اقتصاد به مقداری که به طور معکوس مرتبط با میل نهایی به واردات است، تورم زدایی شود.

اما این ممکن است به کاهش تولید منجر شود. در این حال برای بازگرداندن بیلانس تجارت استفاده از مدیریت تقاضا نسبت به شناوری نرخ ارز کم هزینه تر است. بنابراین ارتباطی منفی بین درجه بازبودن و درجه انعطاف پذیری نرخ ارز وجود دارد بدین معنی که هرچه باز بودن اقتصاد افزایش یابد، نرخ های ارز کمتر انعطاف پذیر و مناسب تر می باشد.

سطح توسعه مالی ساختار سیستم مالی نیز یکی از عناصر اساسی در تعیین نوع نظام ارزی است که

شوک های وارد بر اقتصاد

شوک های وارد بر اقتصاد از جمله عوامل موثر بر انتخاب نظام ارزی است که میتواند داخلی، خارجی، واقعی، پولی، دائمی، زودگذر، پیش بینی شده، پیش بینی نشده، متقارن و نامتقارن باشد.

اگر شوک ها از بازار پول داخلی سرچشمۀ گرفته باشند نرخ ارز ثابت در تثبیت تولید موثرتر خواهد بود، ولی در مقابل، وقتی اقتصاد با شوک های واقعی مواجه است نرخ ارز انعطاف پذیر برای تثبیت تولید مناسب تر است.

اگر شاخص بندی دستمزدها ناقص باشد، در مقابل شوکهای تقاضای پول داخلی، نرخ های ارز ثابت برای تثبیت تولید مناسب تر است. در حالی که در مقابل اختلالات تقاضای پول خارجی نرخ های انعطاف پذیر تثبیت کننده تر است.

اگر شاخص بندی دستمزد ها کامل باشد در تمامی موارد شوکهای پولی واقعی داخلی و خارجی هیچ رجحانی برای هریک از رژیم های ارزی نسبت به دیگری در تثبیت تولید باقی نمی ماند.

منابع:

رژیم ارزی شناور را افزایش می دهند و متغیر های توسعه اقتصادی، میزان باز بودن تجارت، توسعه مالی در کشور های با درآمد بالاتر از میانگین و تکان های پولی احتمال انتخاب آن را کاهش می دهند. به طور کلی می توان گفت متغیر توسعه اقتصادی در هر دو گروه از کشور های در حال توسعه بیشترین اثر را در انتخاب رژیم ارزی ثابت و تجارت خارجی در کشور های در حال توسعه با درآمد پایین تر از میانگین و تکان پولی در کشور های در حال توسعه با درآمد بالاتر از میانگین، کمترین اثر را در انتخاب رژیم ارزی ثابت داشته است. •

محمد محسن "نبی زاده"
مدیر ارشد بیلانس تادیات
آمریت عمومی سیاست پولی

نتیجه گیری

به طور عموم گزینش نوع رژیم ارزی متأثر از عوامل مختلفی است. این عوامل می توانند شامل میزان باز بودن اقتصاد، ساختار تولید، سطح توسعه مالی و پیشنه تورمی و در نهایت منشاء و نوع تکان های وارد بر اقتصاد آن کشور باشد. نکته قابل توجه در مورد این عوامل این است که هر یک از این عوامل به تنها یی نمیتواند نوعیت رژیم ارزی انتخابی کشور را تعیین نماید. بلکه اندازه هر یک از عوامل فوق و در نهایت نتایج آنها می تواند کشورها را به سمت انتخاب رژیم ارزی خاصی سوق دهد. بنابراین با توجه به تنوع عوامل اثر گذار و تفاوت وزن هریک از این عوامل در اقتصاد های مختلف یک رژیم ارزی ایده آل برای کشور های که حتی شرایط یکسانی نیز دارند موجود نیست. برای عوامل تعیین کننده گزینش رژیم ارزی مطالعاتی که صورت گرفته است بیانگر این است که متغیر های اندازه اقتصاد، تورم و توسعه مالی در کشور های با درآمد پایین تر از میانگین احتمال انتخاب

1. Bleaney, M., Francisco, M. (2005). *the choice of exchange rate regime: how valid is the binary model?* CREDIT Research Paper, No. 05/02.
2. Boyer, R. (1978). *Optimal Foreign Exchange Market Intervention.* Journal of Political Economy, Vol. 86, 1045-55.
3. Calderón, C., Schmidt-Hebbel, K. (2008). *Choosing an exchange rate regime.* Central Bank of Chile working paper, No. 494.
4. Edvards, S., Savastani, M. (1999). *Exchange Rates in Emerging Economies*
5. Fejzaj, E. (2014). *Determination of Exchange Rate Regimes in an unstable economy.* International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology, Vol. 3
6. Juhn G, Mauro P (2002) *Long-run determinants of exchange rate regimes: a simple sensitivity analysis* IMF working paper No. 02/104
7. Von Hagen, J., Zhou, J. (2007). *The choice of exchange rate regimes in developing countries: a multinomial panel analysis.* Journal of International Money and Finance, Vol. 26, 1071–1094
8. Papaioannou, M. (2003). *Determinants of the choice of exchange rate regimes in six Central American countries: an empirical analysis.* IMF working paper, Vol. 03/59.
9. Poirson, H. (2001). *How do countries choose their exchange rate regime?* IMF Working Paper, NO. 01/46, 152

اٽصادی ناورین، لاملونه او حل لاري

اٽصادی رکود، اٽصادی پر مختنگ، اٽصادی رونق او بالاخره اٽصادی ناورین يا اٽصادی نزول چې د بېلاپلېو پدیدو له امله په مختلفو زمانی پړاوونو کې رامنځته کېږي. اٽصادی ناورین یو حالت دی چې په بازارونو کې توکي شتون لري خو خلک يې د پېرلو او تر لاسه کولو خواک نلري. کله چې بازار پېرودونکي ونلري او توکي ونه پلورل شي نو ورسه د توکو تولید کمپېري چې

په اٽصاد کې هېڅ پدیده، وضعیت یا عمل ثابت حالت نلري او تل د بدلون په حالت کې قرار لري او اٽصادی وضعیت د بېلاپلېو فکتورونو تابع وي. که چېږې د یوه هېواد کې د ګمارنې، تولیداتو او کاروباري کړنو کچه زیاته وي، پولي واحد باثاته وي، پانګونه صعودي حالت کې وي، د خلکو لپاره عامه چو پرتیاوې په خپل وخت او بنه حالت کې ترسره اٽصادی سایکل خو پړاوونه لري لکه اٽصادی ناورین کې قرار لري. عموماً اٽصاد پوهان وايې چې د یو هېواد اٽصادی سایکل خو پړاوونه لري لکه شي، بانکي نظام، د یو میکانیزم او نور

اقتصادادي اصولو او پرمختلې تېكنانالوژى په وسیله نومورى کانونه استخراج او د هباد په اقتصادي پرمختىا کې ترى گتە واخىستل شي دا کار د اقتصادي ناورين خخە د وتلو لپاره د گن شمير اقتصادپوهانو له نظره ارىن گنل كېرى. همدارنگه د غريبو هبادونو تول توليد د كرنى سكتور پوري ايد لري، د مخ پرودى ياغريبو هبادونو چىرى و گىرى په كليوالى سيمو كې ژوند كوي او يواخىنى كسب او کار يې كرنە او بىزگىرى ده. دا چى د نومورو هبادونو نفوس په چەتكى سره وده كوي او د كرنىزى ڭىمكى مقدار ثابت وي د ڭىمكى د ويش پر وخت هر و گىرى تە د ڭىمكى يوه محدوده حصه ور رسيرى نو دا چى نفوس زيات شي او ڭىمكە ثابتە وي طباعاً د سپى سر كلىنى عايد كمېرى او د نومورو هبادونو اقتصاد د ناورين په لور درومي. په عمومى چول كرنىز محصولات د صنعتى محصولاتو لپاره خام مواد دى. دا چى د مخ پر ودى هبادونو صنعت كمزورى وي هغۇرى خچىل كرنىز محصولات د خامو موادو په بىنه پرمختلۇ هبادونو تەصادروي. لە بل پلۇھ دا مواد لە پروسس او دەغۇرى د شكل لە بىلۇن وروسته بېرته پر هەمدىپى هبادونو په چىرى لورە بىه پلورل كېرى. همدا دليل دى چى د مخ پر ودى هبادونو د بەرنى سوداگرى بىلاتس هم نا انپولە او غير متوازن وي يعنى د

عوامل كېدائى شي چى لە هغۇ هبادونو سرايت و گىرى چى ناورين پكې شتون لرى او د هغۇ هبادونو سره ارىكې د دې لامل شي چى اقتصادي ناورين سره مخ شي: لەخنگە چى مالۇمە ده د هبادونو صنعتى سكتور كمزورى او د صنعت لپاره پرمختلې تېكنانالوژى او ما شىنونه نە لرى تر خو پە كم لگىنت او لېر وخت كې چېر توليد و كولاى شي همداشان، د باسواهه و گەرو كچە او سلنە پكې خورا تېتە وي، روزل شوي و گىرى لە ئىنجىنېر، كمپيوپرکار، محاسب او نور چى په خچى مسلك كې ورتىا ولرى چېر كم وي. د دې ترخنگ خىنى خىرك او هو بىيار زدكۈونكى په پرمختلۇ هبادونو كې خان تە دندىپى لەپى او د خچىل هباد په اقتصادي پرمختىا كې كوم رول نە لوبوي چى لە املە بې د هباد خخە د بشري پانگىپى تېبىتە رامنئە كېرى او د هباد وضعىت نور هم منفي خوا تە درومي او اقتصادي ناورين لا ژورپى.

د يادونې وې د چى مخ پر ودى هبادونو كې بىلاپىلى طبىعى زىرمى لە كانونە، خنگلۇنە، سىندۇنە، او بە او داسى نور شتون لرى خو دا ۋولپى زىرمىپ بې كاره پرپىنۇدل شوي او پە بشپېر چول ترى گتە نە اخىستل كېرى، ددى يواخىنى لامل د كارپوه او مسلكىي اشخاصو كموالى، دپانگىپى كمبىت، د ترانسپورتىي وسايلىو او ماشىن آلاتو كموالى او د يو غورە مدیرىت نشتون دى ترخو د

پە باي كې داسې حالت تە رسيرىپ چى توليد پە تېپە درېپى. كارخونې او كار خايونە تعطيل او پراخ چول بې روزگارى رامنئە كېرى چى پە خچىل وار سره د تو كو پە پلورلۇ باندى نور هم منفي اغبزكوي او اقتصادي ناورين نور هم ژورپى. د پانگونې سىستەم د كاره لوپىرى او پورا خىستونكى پە خچىل وخت سره د پور د بېرته ادا كولو قدرت لە لاسە ورکوي. د شرکتونو د اسهامو نرخونە پە بازارونو كې را تېتەپپىرى او د پانگونې موسىسسات يود بل پسى د دىوالىه كېدو حالت تە وردرومي. د اقتصادي ناورىنونو اغپىزى پە كارگىرانو، توليدوونكى او كۆچنۈپانگە والو باندى پە لورە كچە وي چى پە پايىلە كې يې لە حەدە زيات كارگىران بىكارە كېرى او حتا د وچى چۈپى ترلاسە كول يې هم پە وس كې نە وي. هغە واپە او كۆچنۈپ موسىسسات چى د زيان توان نلىرى، د اقتصادي ناورين لمپىي ضرباتو سره لە منخە خى او لە بازارە وختى. د اقتصادي ناورين پە هككەلە خىنىپى اقتصاد پوهان وايى كله چى د يو كال پە دوو ربۇعو كې مسلسل ملي عايد كې كموالى راشى نو هباد پە اقتصادي ناورين كې واقع گەلەلە شو. مالى او اقتصادي بحرانونە كېدائى شي چى د خو عواملو لە املە رامنئە شي لە خىنىپى بحرانونە كېدائى شي د لوى اقتصاد دناسىم مدیرىت اوضعف لە املە رابرسپە شي. خىنىپى نور

اسلام اقتصادي سياست نه پلي کول، په وارداتو باندي له حده زيات انحصار، د کاروبارونو لپاره د تشویقي پاليسى نشتون، د پانګوالو لپاره د اسانتياوو نشتون، په داخلې توليدي ظرفیتونو باندي فوكس نه کول، د محلې تولیداتو نه شتون، د بنسټیزو پروژو د تطبيق کمنست، د بشري پانګې فرار، د کرنسی بې ثباتي، صنعتي کېدو ته نه پاملرنه، دافغانستان غوندي هباد کې د روزمزد تکلاري نه شتون، په بهرنیو مرستو زياته اتكا کول، د کاروبارونو لپاره د بانکونو خخه د پوراخیستې زيات خنډونه او ستونزې، تخنیکي او مسلکي زده کړو ته عدم توجه او نور ګن شمیر عوامل کيدلای شي چې د اقتصادي ناورین رامنځته کیدو سبب وګرڅي. بحرانونه په لويو صنعتي هبادونو کې هم رامنځته کېږي خو هغوي ورته له مخکې نه د حل په موخه هم وقايوی اقتصادي سياستونه لري او هم د اصلاحي اقتصادي سياستونو خخه استفاده کوي.

ليک: تاج محمد تمکين

د افغانستان بانک د ختيغ زون اقتصادپوه
د پولي سياست لوی آمریت

جريان او فعالیتونه زیانمښري.

د یادونې ود ده چې د عايد دا ډول نا انډوله ويشه د حل لارو چارو خخه يو هم د اسلامي اقتصادي نظام پلي کول دي، خکه په اسلامي اقتصاد کې سود چې له امله بې شتمن خلک لا هم شتمن او ثروت د یو خو محدودو کسانو په لاسونو کې راکد پاتې کېږي حرام دی. همدارنګه په اسلام او اسلامي اقتصادي نظام کې د شتمن او مالدارو په مال کې د غربیو وګرو حق هم شته، دغه حق يوه معلومه برخه ده چې زکات ورته ويل کېږي او د زکات دلاري د شتمن د مال او عايد یو خه برخه د ټولنې د بیوزله او غربیو خلکو لاسو ته ورځي او په دې ډول د وګرو ترمنځ د عايد دویش نانډولتیا او نا مساویتوب تر یو بربیده را کمیري. په ټولیزه توګه ویلای شو چې اقتصادي ناورین یو ناخوبنه حالت دی او لاملونه بې هم ډېر دي لکه زیاتدونکې پې روزگاري، د اقتصادي سياستونو د پاي کېدو تداوم په پام کې نه نیول، د مالي او پولي سياستونو د تطبيق لپاره د شرایطو نشتون، د بهرنی او داخلې پانګونې کمنست، د استخدام يا ګمارنې د پاليسى نیمکړتیاوې، اداري فساد، د

صادراتو ارزښت بې د وارداتو خخه کم وي او د دي کار ادامه نورهم داهېواد د اقتصاد بحراني حالت ته بیاپي. په غربیو هبادونو کې ثروت او عايد هم په نامساوی او نا انډوله توګه ويشه شوي وي. د دي ټولنو ځینې وګړي ډير شتمن او ثروتمند وي چې د هباد لویه برخه ثروت او شتمني بې په لاس کې وي. په مقابل کې بې ځینې وګړي بې کچې بیوزله او نیستمن وي او په بې حده ولې او غربت کې ژوند تیروی تر دي چې د ژوندانه اساسی اړتیاوې لکه خواړه، پوښاك او د اوسيدو خای هم نه لري. دا توپیر نه یوازی د اقتصادي نظام د بربادي لامل کېږي بلکې له امله بې په هباد د ټولنې بیوزله او نادار وګړي ډېر کم عايد لري چې په ډېر مشکل سره پري یوازی خپلی لوړنې غوشتنې پوره کوي او نه شي کولای د پانګونې لپاره د خپل عايد خخه یو مقدار سپما کېږي او په مقابل کې بې د ټولنې بدایه او شتمنه طبقه د پانګونې پرڅای خپل عايد په مجلله شیانو او کارونو مصرفوي نو خکه په یوه ټولنه کې د عايد د غیر عادلانه ويشه له امله د هېټې ټولنې اقتصادي

اخليلکونه:

1. <https://www.oxfam.org/en/research/global-economic-crisis-and-developing-countries>
2. <https://conceptdaily.com/economic-crisis-concept-causes-consequences-and-examples/>
3. <https://penpoint.com/economic-crisis/>
4. <https://www.thebalancecomoney.com/causes-of-economic-recession-3306010>
5. <https://www.uh.edu/honors/features/events/economic-crisis/>
6. کیهان، محمود، اصول علم اقتصاد، انتشارات تهران.

شکنندگی و بی ثباتی اقتصاد کشور های تک محصولی

پدر استفاده درست نکنند ، دچار مشکلات و تنگدستی خواهد شد. بناءً لازم است تا کشور های که اقتصاد شان تک محصولی است، تدبیر لازم و مدیریت شده را روی دست گرفته و تنوع برنامه های اقتصادی را جدی گیرند.

کشور های تک محصولی، به کشور های گفته می شود که برای تأمین درآمد خود به تولید و صادرات تک محصولی مانند مواد خام زراعی یامعدنی متکی می باشند. اقتصاد کشور های تک محصولی خیلی زیاد آسیب پذیر بوده و با اندک ترین نوسان اقتصادی و یا کاهش تک محصول

منابع نفتی رشد پایین تری نسبت به آنده کشور های که با کمبود منابع نفتی روبرو هستند، داشته اند. کشور های که نفت فراوان به خارج صادر می کنند، تقاضای شان برای کالا های مصرفی نیز زیاد است. روی همین علت است که در این کشورها فرهنگ کالا های وارداتی و مصرفی گسترش یافته و این امر باعث رکود تولیدات داخلی شده است.

اگر نفت در کشور های نفت خیز، بصورت درست مدیریت نشود، در چنین کشور ها نفت مانند ثروت پدر برای فرزندانش است که اگر فرزندان از ثروت

کشور های که اقتصاد شان بر پایه های تک محصولی یا یک محصولی استوار باشند، بسیار زیاد تحت تأثیر شدید اقتصادی قرار می گیرد. اگر کشور های تک محصولی کدام اقدامی در جهت جلو گیری و قطع وابستگی از اقتصاد تک محصولی انجام ندهند، به آسانی در هر شرایط تحت تأثیر ضربات شدید اقتصادی قرار خواهند گرفت.

امروز در کشور های نفت خیز، موجودیت نفت سبب عقب ماندگی این کشور ها شده است. زیرا در جریان سالها تجربه نشان داده که کشور های دارای

کاهش داده، ۳۰ درصد سوخت فوسیلی خود را از منابع تجدیدپذیر تأمین کند. همچنان دوبی می خواهد با جذب سرمایه گذاری های مستقیم خارجی و توسعه شرکت های چند ملیتی، اقتصاد خود را از وضعیت تک محصولی نجات دهد. کشور مالیزیا، در سال های اخیر روی پیشرفت تکنالوژی، انرژی، ارتباطات و حمل و نقل سرمایه گذاری کرده، قوانین مهاجرت دانشمندان به مالیزیا را آسان ساخته، هم چنان قوانینی را به تصویب رسانیده که بر اساس آن مناطق زاد تجاری را گسترش داده است. آزاد آزاد تجاری را گسترش داده است. صادرات مالیزیا چند محصولی بوده، از جمله ۳۴.۵ درصد کالا های الکترونیکی، ۹ درصد محصولات نفتی و ۹.۳ درصد آنرا روغن تشکیل می دهد.

کشور شیلی هم در قسمت تنوع سازی اقتصادش موفق بوده و از طریق حمایت شرکت های کوچک و متوسط در مسیر اقتصاد چند محصولی گام های خوبی برداشته است. از همین طریق اعتماد بین المللی را تیز به خود جلب کرده و صادرات عمدۀ آن علاوه بر نفت، ماهی و مس نیز می باشد که رول اساسی را در اقتصاد آن بازی کرده است. •

عبدالحفيظ شاهین

کاهش دهنده همچنان در گزارش آزانس بین المللی در سال ۲۰۱۳ تاکید شده بود که روند تقاضای بین المللی برای نفت خاور میانه رو به کاهش خواهد رفت. بالآخره این روند در سال ۲۰۲۵ به ۶۶ درصد خواهد رسید. در همین حال این آزانس می افزاید که طی ده سال آینده بخاطر افزایش سهم نفت امریکا و بروزیل نقش اوپک در جهان کاهش پیدا خواهد کرد.

در آمد نفت یک کار خوب است اما این سوخت فوسیلی تجدید پذیر نبوده و همیشه متاثر از تغییر در میزان تقاضا و نوسانات قیمت می باشد. در حقیقت نوسانات سال های گذاشته یکی از عوامل عمده کسر بودجه در اقتصاد کلان کشور های نفت خیز بوده است. بناءً در این راستا حرکت بسوی اقتصاد چند محصولی راه حل کلیدی اقتصاد این کشور ها است.

روی همین علت است که امارات متحده عربی، مالیزیا و شیلی علاوه بر اینکه نفت فراوان دارند در تلاش اند تا اقتصاد شان چند محصولی ساخته و می خواهند که خود را از وابستگی نفت نجات دهند. همچنان دوبی در این اواخر برنامه اقتصادی خود را برای مدت ۱۵ سال طوری عیار ساخته که بر اساس آن می خواهد ۳۰ درصد مصرف آب و انرژی و ۲۹ درصد تولید گاز کاربونیک خود را

کشور شدیداً دچار مشکلات و نقصان می گردد. اکثر تولید کنندگان تک محصولی بر اساس سفارش دیگران محصولات خویش را تولید می کنند.

سال هاست که اقتصاد تک محصولی مورد نقد قرار گرفته و نا کار آمدی آن بر همه گان ثابت شده است. متکی بودن درآمدهای یک اقتصاد به یک منبع درآمد درآمد خاص، ممکن این منبع درآمد یک کالای تولیدی باشد یا یک مواد اولیه مانند محصول زراعی و یا یک نوع صنعت که اقتصاد به آن وابسته می باشد، چالش آور است. این نوع اقتصاد ممکن است تنها یک نکته مثبت داشته باشد آنهم این است که تا وقتیکه این یک محصول خاص در اوج باز دهی خود قرار داشته باشد به رشد اقتصاد آن کشور کمک کند در غیر آن کمک کرده نمی تواند.

دانشمندان اقتصادی از سال ها به این طرف به این عقیده اند که چشم انداز بازار نفت اوپک چندان روشن نخواهد بود. گزارش های اوپک در سال ۲۰۱۳ حاکی از آن بود که تقاضا برای خرید نفت خام کشور های عضو بخاطر افزایش تولید نفت امریکا که به تولید مازاد بیشتر نفت می انجامد، کاهش خواهد یافت.

این امر در صورتی قابل پیشگیری خواهد بود که همه اعضای اوپک تولیدات شان را

منابع:

۱- اقتصاد تک محصولی و مشکلات آن - ایران اکونومیست / <https://iranconomist.com>

Advantages Of Single Product Economy - IPL.org / <https://www.ipl.org> › essay › Advantag..._

۳- عن الاقتصاد الريعي - إسلام أون لاين / نماء > فكر > <https://islamonline.net>

د افغانستان بانک کام په ھام د پرمختګ په لور

حالت ته راوه گرخوي او د هيوا دوالو لوپاره
لازم امکانات او اساننياوي برابري کړي. د
افغانستان وضعیت ته په کتو د ستونزرو
مهارول خورا ستونزمن کار دی ولې له
»

لري. په دې کې شک نشه چې په هر
هيوا د کې بېلاپل بدلونونه رامنځته کېږي
خو فعاله رغنده اقتصادي سیاستونه هڅه
کوي چې منفي وضعیت بېرته نورمال
سياسي، اقتصادي او تکنالوژيکي بدلونونه
هغه خه دی چې د یو هيوا د په ملي
اقتصادي سیاستونو او همدارنګه د یو
هيوا د پر بانکي نظام مثبتې يا منفي اغږزي

بانک او د افغانستان د بانکوالي قوانین هم تنفيذ شول. د افغانستان بانک ستره موخه د بیو تیکاو ته وده ورکول او په افغانستان کې د یو غښتلي مالي سیستم جوړول دي او همدا راز لکه خنګه چې د افغانستان بانک یو پولي سازمان دی او د بیو د ثبات په وده او د یو غښتلي مالي نظام په جوړولو کې د نړیوالو غوره عملیاتو ملاتېر کوي چې داقتاصادي ودي او د افغانستان د ملي اقتصاد د استحکام لپاره په لویه پیمانه ګټهور وي ورسه د سیالیت تقویه کولو او همدا شان د ملي تادیاتي نظام د غښتلي کولو لپاره هم کار کوي.

<<

وخت کې د افغانستان بانک تاسیس شو چې دندې پې د بودجې کسر لمنځه وړل او همدا شان د پیسو چاپول وو. دا چې لومړني کلونه وو نو پر همدي بنست بانکي خدمتونه هم محدود او ابتدائي وو. د افغانستان بانک د ډپرو کلونو لپاره د سوداګریز بانک په توګه کار کاوه لکه د خلکو امانتونه ساتل، د پورونو ورکول او د سوداګری تمویلول پکې په عمده توګه بنستیز فعالیتونه وو. د پېر حکومت د اساسی قانون د ۱۲ مادې پر بنست د افغانستان بانک ته د هیواد دمر کزی بانک نوم ورکړل شو او د افغانستان

نېکه مرغه د افغانستان بانک اغېزنا کو سیاستونو او تګلارو د افغانستان د بانکي نظام ستونزې په بنه توګه مدیریت کړې او پر بانکي سکتور د خلکو باور ورڅه تر بلې په زیاتې دی چې په دې برخه کې د افغانستان بانک د رهبری او کارکوونکو رول بنستیز او مهم دی. که چېږي په افغانستان کې د بانکوالي تاریخچې ته پام وکړو نو اولني بانک د افغان ملي بانک په نامه د عبدالمجید خان زابلي لخوا جوړ شو چې په بې ساري توګه هغه مهال یو ستر نوبت وو. ورپسې په ۱۳۱۸ کال کې د محمد ظاهر شاه په

پرته له کوم محدودیته خپلې پیسې په اسانۍ سره تر لاسه کړي او حتا کولای شي چې تولې هم په یو خل د خپل حساب خخه وباسې. دا ګام ددي بنکارندويي کوي چې د بانک رهبري هڅې کوي چې هرڅومره ژر او په پراخه پیمانه چې کېري هیوادوالو ته د بانکي نظام برخه کې لازمي اسانیاوې برابري کړي. د افغانستان بانک مشرتابه په بنه او کافي ډول په بانکي نظام د باور جوړونې کمپاين، د بانکنټونو د بنه ساتلو کمپاين او همدا شان په سرحدې ولايتونو کې د افغانیو د دودولو کمپاين په چېره ګټوره توګه پرمخ وړي او لا هم ورڅ تر بلې د تقويت او مثمرت په لور روان دي. د اسلامي بانکوالی د دودولو لپاره مرکزي بانک توانيدلی چې په پراخه کچه اصلاحات او همدا شان خلکو ته عامه پوهاوی ورکړي او د افغانستان بانک او د افغانستان بانکي نظام ګام په ګام یو خل بیا د پرمختګ په لور روان دي.

لیکنه: تاج محمد تمکین

د افغانستان بانک د ختيئ زون اقتصادپوه د پولې سیاست لوی آمریت

نمایندګي لري او همدا شان د اوو ساحوي زونونو دفترونه لري لکه (جلال آباد، ګردېز، کابل، کندهار، هرات، مزار شريف او کندز زونونه). د دی تر خنګ په سرحدې نمایندګيو، شهری خانګو او ګمرکي غرفو کې هم د هیوادوالو د اسانیاوو لپاره برخې لري تر خو عامه خلک په اسانۍ خپلې بانکي معاملې ترسره کړي.

همدارنګه خینې هغه دندې چې د افغانستان بانک یې په خانګړې توګه مسؤوليت لري، په لاندې ډول بیانېږي:

- پولې سیاست جوړول، وضع کول او عملی کول
- د بهرنیو اسعارو د تبادلې سیاست او د تبادلوي تنظيماتو جوړول، وضع کول او عملی کول
- د افغانستان بهرنې زېرمې ساتل او تنظيمول
- د افغانی بانکنټونو او فلزي سکو چاپول
- د سوداګریزو بانکونو، صرافيو، پولي خدماتو وړاندې کونکو، د تادياتي سیستم چلوونکو، د تضمیني خدماتو وړاندې کونکو او د تضمیني پيسو د انتقال سیستم چلوونکو ته د جواز ورکول، تنظيمول او د هغوي خخه خارنه کول
- د افغانستان بانک يا د افغانستان د دولت لخوا د جاري شوو تضمینونو د انتقال او د تادياتي او تضمیني معاملو د تصفې او تنظيم لپاره د یو منظم تادياتي سیستم جوړول، پرمخ بېول او باشباته ساتل
- د یادونې وړ د چې اوسمهال د افغانستان بانک تقریباً د هیواد په هر ولايت کې

هموطنان عزیز!

بانکهای کشور و ظایف خود را با در نظر داشت اصل وطندهستی و ارائه خدمات بهتر مالی و بانکی تنظیم نموده و نقش موثر خود را در قبال کشور و مردم ایفا می نمایند. شما نیز برای بهبود امور و استحکام هر چه بیشتر بانکهای کشور با ما همکار و همگام باشید.

اقتصادی خبرو نه

تصویب بودجه ۱۴۰۲ خورشیدی، این مقدار گندم برای رسیدگی به حالات اضطراری خریداری خواهد شد.

آقای مستعين گفت: «وزارت زراعت به کابینه پیشنهاد کرده است که بودجه خریداری ۱۰۰ هزار تن گندم را بخاطر حالات اضطراری اختصاص دهد تا این وزارت ۱۰۰ هزار تن گندم را خریداری کند. پس از تصویب بودجه ۱۴۰۲ خورشیدی معلوم خواهد شد که این مقدار گندم از کجا و چگونه خریداری شود».

دارد که خوشبختانه تقریباً پنج میلیون متریک تن آن از منابع داخلی تامین می‌شود و متباقی آن از منابع خارجی تامین می‌شود».

از سوی دیگر، مسوولان در وزارت زراعت، آبیاری و مالداری می‌گویند که این وزارت در نظر دارد تا برای ذخایر ستراتیژیک ۱۰۰ هزار تن گندم خریداری کند و این طرح را به کابینه امارت اسلامی پیشنهاد کرده است.

صورت می‌گیرد. میرویس حاجی زاده، معاون اتاق زراعت و مالداری، گفت:

«جامعه جهانی و سایر کشورها در شرایط فعلی باید به افغانستان کمک کنند و حکومت امارت اسلامی مسؤولیت دارد که گندم را در ذخایر ستراتیژیک داشته باشد تا خدا نخواسته ما با قحطی و خشکسالی روبرو نشویم».

اتاق زراعت و مالداری: ذخیره‌سازی گندم در کشور نیازمند مساعدت است

اتاق زراعت و مالداری کشور از سازمان ملل متحد و کشورهای کمک کننده می‌خواهد تا افغانستان را در بخش ذخیره‌سازی گندم یاری رسانند.

این اتاق به هدف تامین ذخایر ستراتیژیک کشور بر گردآوری گندم از منابع گوناگون تاکید می‌ورزد.

این خواسته‌ها پس از نگرانی‌ها از احتمال افزایش خشکسالی‌ها در افغانستان،

له افغانستان سره د سیمې او
نړی په مرستو کې د خپل
هېواد د ونډي اخیستو له ژمنو
سره ګکلون کړي و.
د بهرنیو چارو وزارت وايسي
امیرخان متقي بیا په دې غونډه
کې د دیپلوماتیکو اړیکو
پراخېدو ته هیله خرګنده کړي
او د رېل لارو په جوړولو کې
د قزاقستان د تخنیکي مرستې
غوبښته کړي. •

کال پرتله ۳۰۰ مېليونه ډالره زیاته
د. د بهرنیو چارو وزارت یو
ویاند ضیاء احمد تکل ولی،
دغه قزاق استازی له افغانستان
سره د سیاسي، سوداګریزو او
بشري اړیکو او مرستو او افغان
محصلینو ته د کلنيو بورسيو د
ورکړي د دوام ژمنه کړي.
قزاق استازو روانه اونۍ په
ډیلي کې د افغانستان په تړاو
جوړې شوې غونډې ته هم د
سیمې د امنیتي ثبات په موځه

درې سوه مېليونه ډالره زیاته
شوې. " دا خبره د مارچ
په ۱۲مه د بهرنیو چارو وزیر او
افغانستان ته د قزاقستان د سفير
تر منځ په کتنه کې شوې.
افغانستان ته د قزاقستان سفير
علیم یاسین ګپلديپ د بهرنیو
چارو وزارت له سرپرست
امیرخان متقي سره په کتنه
کې ولی چې د دغو دواړو
هېوادونو تر منځ سوداګری په
تېر یوه کال کې ۹۰۰ مېليونه
ډالرو ته رسپدلي چې د تېر

اتاق زراعت و مالداری آمار
می دهد که افغانستان باید در
ذخایر ستراتیژیک خود سه
میليون ټن ګندم داشته باشد تا
هنګام خشک سالی و در
حالات اضطراري با چالش
بزرګ روبرو نشود.
'د افغانستان او قزاقستان تر
منځ سوداګری د تېر کال
پرتله درې سوه مېليونه ډالره
زیاته شوې'
"د افغانستان او قزاقستان تر
منځ سوداګری تر تېر کال

منابع:

۱- طلوع نیوز

۲- بې بې سی پښتو

گردشگری و اهمیت آن در رشد و توسعه اقتصادی افغانستان

هوای گوارا و مناظره زیبا برخوردار باشند، سفر نموده و با بهره برداری از مزایای نهفته در آن اماکن به آرامش فیزیکی و ذهنی خویش بیافزایند. با آنکه این صنعت در اکثر کشورها بخش قابل توجهی اقتصاد شان را تشکیل داده؛ اما متأسفانه در بعضی از کشورهای در حال انکشاف، مانند افغانستان با آنکه از منابع طبیعی، پارک های ملی، آبده ها و اماکن باستانی، فرهنگ متتنوع و غنی برخوردار است تا هنوز جدید بوده و توجه قابل «

گردشگری بوده اند را داشته و در عین زمان توانسته است منحیث یک منبع مهم برای کشورهای در حال انکشاف که از منابع طبیعی، آبده های تاریخی و میراث فرهنگی غنی برخوردار استند، تلقی گردد. با افزایش سطح رفاه جامعه، گسترش فرهنگ شهرنشینی، صنعتی شدن جوامع، تراکم نفوس در شهرها، توسعه فامیل ها و نقل مکان آنها به شهرها و کشورهای مرffe، مردم ترجیح میدهند تا به شهرها و اماکن که از آب و

در جهان متمدن و آمیخته امروزی، صنعت گردشگری یکی از درآمدزا ترین، پویا ترین خدمات و متنوع ترین صنعت در دنیا به حساب می آید. این صنعت یکی از پویا ترین صنعت در ایجاد تحول در عرصه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی بوده و از اهمیت روز افرون برخوردار می باشد. این صنعت یکی از منابع اصلی درآمد، اشتغال، رشد و توسعه اقتصادی کشور های که دارای جاذبه های

گرفته شده و همزمان با آن زیر ساخت های گردشگری و سایر بخش های مدد؛ مانند حمل و نقل، مسافر خانه ها، امکانات بهداشتی، رهنماها، و سایر تجهیزات لازم مطابق خواست و میل گردشگران نیز مد نظر گرفته شود تا باشد که این صنعت به رشد و بالندگی خود برسد. صنعت گردشگری نه تنها اینکه از لحاظ اقتصادی؛ مانند عواید موزیم ها، مراکز تفریحی، بناهای تاریخی، نمایشگاه ها، پارک ها، مراکز خرید و فروش، هوتل ها، ترانسپورت، خدمات بهداشتی، اقتصاد محلی، خدمات مختلف جانی حائز اهمیت است؛ بلکه از لحاظ آشنایی به رسوم، عنوانات، تزادها، اقوام سرزمین ها، زبان ها و سایر ابعاد مختلف فرهنگی و اجتماعی نیز از اهمیت قابل توجه برخوردار است.

اهمیت صنعت گردشگری در رشد و توسعه اقتصادی کشور:

- توسعه کارآفرینی و افزایش سطح درآمد مردم: صنعت گردشگری یک بخش پویا و متحرک بوده و با ایجاد فرصت های مناسب سبب ایجاد کار و بار به شکل مستقیم و غیر مستقیم برای میلیون ها انسان در روی زمین گردیده و در عین زمان این بخش منحیث یک

برداشت. افغانستان با سپری نمودن چند دهه مشکلات، تاراج و انهدام آثار باستانی هنوز هم با توجه به جاذبه های تاریخی، متنوع و منحصر به فرد یکی از کشور های است که امکانات رشد صنعت گردشگری در آن وجود داشته و می تواند منحیث یک کشور باستانی که دارای جاذبه های با قدمت چندین هزار ساله می باشد به یکی از کشور های سیاحتی در منطقه مبدل گردد. بناءً برای رشد و توسعه صنعت گردشگری در کشور نیاز است تا با تأمین امنیت فیزیکی گردشگران نقاط و ظرفیت های موجود در شهر، ولایات و روستاهای تشخیص و در پهلوی آن ساحات دیدنی موجود در کشور؛ مانند تخت رستم در سمنگان، تنگی شادیان زیارت سخی در مزار شریف، پارک ملی بدخشان، مناظر دیدنی پنجشیر، طبیعت سرسیز نورستان، مجسمه بودا، شهر ضحاک، شهر غلغله، چهل ستون و قلعه برابر در بامیان، بالاچصار، مرقد سلطان محمود، آرامگاه سنایی وغیره در غزنی، خرقه مبارک و باغ بابا در کندهار، مسجد جامع، قلعه تاریخی، مناره ها و مرقد خواجه عبدالله انصاری در هرات، باغ امیر شهید، قصر سراج العمارة در ننگرهار، خاچی اریوب در پکتیا وغیره مکان ها از طریق رسانه های جمعی و نهاد های مسئول به معرفی ملاحظه در این عرصه نیز صورت نگرفته است. از آنجائیکه گردشگری یکی از فعالیت های پیشرو در جهان بوده تقریباً 10.3° درصد مجموع تولیدات ناخالص 9.2° تریلیون دالر عواید و 10.6° درصد تمام کسب و کار جهان را در سال 2019 به خود اختصاص داده بود؛ اما با شیوع و فراگیر شدن ویروس کرونا در جهان در سال 2020 ، با 74 درصد کاهش، سهم این صنعت در تولیدات ناخالص جهانی افت کرده و با ازین رفتن 62 میلیون کسب و کار به 4.7° تریلیون دالر سیده است؛ اما این صنعت در سال 2022 میلادی دوباره روند صعودی را به خود اختیار کرده و در ماه اول این سال رشد 130 درصدی نسبت به عین دوره سال قبل را به خود اختصاص داده است. با توجه به آمار فوق لازم است تا این صنعت به صورت علمی مطالعه و به شکل منسجم برنامه ریزی و مدیریت گردد تا به راهکار های عملی و موثر بتواند پیامدهای منفی که خدمات جبران ناپذیری را بر اهداف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی وارد می نماید، جلوگیری کرده و با تأکید به مدیریت منضبط و کارا در پی رهیافت درازمدت که مهد رشد و توسعه پایدار بوده و هماهنگ با اهداف اکشاف ملی کشور میباشد، گام

- حجم اقتصاد این کشورها، سهم قابل ملاحظه را رقم زده است. بناءً لازم است تا توجه بیشتری را جهت احیای صنعت گردشگری و جاذبه های تاریخی مبدول داشته تا از این طریق بتوانیم سهم این بخش را در جهت فروکش کردن کسر بیلانس تجارت بیشتر ساخته و آن را تقویت ببخشیم.
- توسعه تأسیسات زیربنایی: این بخش همه تأسیسات و زیرساخت ها؛ مانند سیستم حمل و نقل، هتل ها، مراکز تفریحی، فرودگاه ها، اقدامات بهداشتی، مراکز فروش و غیره بخش ها را شامل می گردد. نهاد های مسئول و مردم توجه جدی را در قسمت حفاظت از میراث های فرهنگی و جاذبه های باستانی کشور به خرچ داده و با ایجاد زیرساخت های لازم و ارائه خدمات و سهولت های هرچه بیشتر و بهتر سهم خویش را در جهت جلب و جذب گردشگران ادا نموده تا از این طریق نقش خویش را در قسمت رشد و توسعه اقتصادی کشور ایفا نمایند.
  - استفاده از توانایی های بالقوه موجود: افغانستان از لحاظ مناظر طبیعی، ساحت دیدنی و تاریخی فراوانی دارد که توجه جهانیان را به خود جلب می نماید؛ این مزايا توانایی ها و ظرفیت های دست ناخورده ای هستند که نه گوارا هستند و تغییرات فصلی اثر منفی روی کار و بار آنها نمی گذارد، صنعت گردشگری در چنین کشورها سبب احیای بخش های دیگر گردیده و با ایجاد زمینه اشتغال و درآمد سبب تنوع اقتصادی می گردد.
  - احیاء و تقویت اقتصاد محلی: رونق صنعت گردشگری در کشور سبب می شود که ظرفیت و توانایی های نهفته مورد بهره برداری قرار گرفته و در پهلوی آن بخش های خدماتی دیگر؛ مانند هتل داری، ترانسپورت، تهیه خدمات بهداشتی، ایجاد فروشگاه ها و مراکز عتیقه باب، مراکز فروش سوغات و تحفیف و سایر خدمات جانبی که برای اکثرب مردم محلی فرصت ایجاد شغل و درآمد را فراهم می نماید که این روند می تواند چرخه اقتصادی کشور را به حرکت آورده و سبب بهبود وضعیت اقتصادی کشور گردد.
  - توسعه صادرات و ایجاد توازن در بیلانس تجارت: این صنعت یکی از اقلام درشت صادرات نامрئی کشور ها را تشکیل و سهم روز افزون را در کشور های انکشاپ یافته به خود اختصاص داده است. اما با آنکه سهم این بخش در کشور های در حال انکشاپ اندک بوده و با در نظرداشت
  - رنجیره سبب تحرک و فعالیت بخش های دیگر گردیده و درآمد چشم گیری را نسبت مناطق میزبان می نماید. عواید بدست آمده نه تنها اینکه سبب رفع تقاضای مردم محلی گردیده؛ بلکه با توجه به ضریب تکاثری آن می تواند نقش مهمی را در عرصه رشد و توسعه اقتصاد کل نیز بازی نماید.
  - افزایش درآمد اسعاری: رشد این صنعت در داخل کشور سبب سرازیر شدن میلیون ها گردشگر گردیده و به تبع آن در آمد اسعاری را نیز به همراه دارد. کشور های در حال انکشاپ که از نرخ بیکاری بلند، درآمد اندک، سرمایه گذاری و پس انداز ناچیز رنج می برنند؛ این فرصت به یک منبع مهم درآمد برای آنها تلقی گردیده و سبب انسباط دارایی های اسعاری کشورهای شان نیز می گردد.
  - تنوع اقتصادی: اتکا و یا تمرکز به یک صنعت و یا یک بخش با آنکه پر درآمد هم باشد با در نظر داشت وضعیت طبیعی و تغییرات فصلی کشور، فکر و دیدگاه خوب اقتصادی نیست. به خصوص زمانی که صنعت مورد نظر رو به انقراض نهاده و سیر نزولی را بخود اختیار نماید. اما کشور های که دارای آب و هوای معتدل و

رشد و توسعه اقتصادی کشور؛ نیاز است تا نهادهای مسئول در تابانی با مردم در قسمت شناسایی ساحت‌گردشگری، حفظ میراث فرهنگی کشور، ترمیم آنها و در عین زمان ایجاد سهولت‌های لازم و نوین جهت جلب و جذب گردشگران اقدامات لازم را روی دست گرفته و از این طریق نقش خویش را جهت استفاده از ظرفیت‌های بالقوه موجود برای احیاء و بهره‌ورسانختن اقتصاد محلی کشور ایفا نموده و توسعه اقتصادی کشور را تسريع بخشنده.^۱

نویسنده: غیاث الدین ستانکری، مدیر احصائیه حساب خدمات بیلانس تادیات آمریت عمومی سیاست پولی

کشور و منطقه را به خود اختصاص میدهد. توسعه این بخش سبب رفع عدم تعادل اقتصادی گردیده، رشد و بالندگی هرچه بیشتر اقتصاد کشور را به ارمغان می‌آورد.

- بلند رفتن سطح عواید دولتی: گردشگران با سفر به کشورهای مورد نظر شان، هزینه‌های؛ مانند مصارف هتل، تکت‌های طیاره، هزینه‌های خدماتی، هزینه‌های مرتبط به مواد غذایی، دوا و مصارف کلیه تجهیزات تفریحی و غیره را متتحمل می‌شوند.

این هزینه تزریق اقتصاد داخلی شده و عوایدی را در قالب؛ هزینه مالیات بر درآمد، مالیات بر فروش، فیس اماکن بازدید کننده توسط گردشگران و سایر موارد می‌تواند سطح عواید دولت را بلند برد و دولت را قادر می‌سازد تا عواید حاصله را در پروژه‌های عمرانی که بازدهی بیشتر اقتصادی دارد هزینه کرده و روند رشد توسعه اقتصادی کشور را تسريع بخشد.

با در نظر داشت موارد فوق، اهمیت و نقش اقتصادی سکتور گردشگری در

تنها از بعد معنوی بلکه از نظر اقتصادی نیز میتواند منابع بالقوه برای ایجاد زمینه کسب و کار، احیا و تقویت اقتصاد شهری و محلی گردیده و بیشتر از هر صنعت دیگر سهم برازنده‌ای را می‌تواند در رشد و توسعه اقتصادی کشور ایفانماید. پس لازم است تا نهادهای مسئول و مردم توجه جدی را در قسمت حفظ و نگهداری این میراث‌های فرهنگی که از ارزش والای معنوی و مادی برخوردار است مبذول داشته و بیشتر از پیش به معرفی آنها به جهان سهم بگیرند.

- توسعه منطقه‌ای: گردشگری بخشی است که اثرات قابل لمس بر توسعه منطقه‌ای دارد. این بخش درآمد و شغل را برای منطقه به ارمغان آورده و بازار مهمی است که توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی را در منطقه فراهم می‌نماید؛ زیرا توانایی یا پتانسیل گردشگری به توسعه و انکشاف چند بعدی منطقه سرعت بخشیده و بخش قابل ملاحظه از راهبرد یا استراتیژی توسعه پایدار

منابع:

۱- اکبرپور سراسکارو، محمد و نوربخش، سید فاطمه (۱۳۸۹). نقش اکتووریسم در توسعه پایدار شهری و روستایی (نمونه موردی) جزیره قشم. (*فصلنامه مسکن و محیط روستا*، شماره ۱۳۲).

۲- سازمان جهانگردی (۱۳۸۴). برنامه ریزی ملی و منطقه‌ای جهانگردی، ترجمه دکتر محمود عبداللهزاده.

۳- تقویم؛ و دیگری (۱۳۹۴). عوامل مؤثر بر رشد صنعت گردشگری ایران. *پژوهشنامه اقتصادی*. سال نهم، شماره ۳، صفحه ۱۷۲-۱۵۷.

http://sspp.iranjournals.ir/article_29728.html-۴

https://journals.umz.ac.ir/article_3017_0de0179af0d4714f76d196c5ce845ce3.pdf-۵

<https://group.intesasanpaolo.com/en/newsroom/news/all-news/2022/travel-industry-takes-off-in-2022>-۶

بر پښنایي بانکوالي هغه بانکوالي ته وايسي چې د انټرنیټ، کمپیوټر او ټکنالوژۍ پر مې ترسره کېږي. بر پښنایي بانکوالي ته آنلاين بانکوالي يا مستقیمه بانکوالي هم وايي چې اوسمهال په ټوله نړۍ کې مروجه ده. د دې بانکوالي له لارې سوداګریزې راکړې ورکړې په آنلاين بنه ترسره کېږي. د بر پښنایي بانکوالي پر مې بېلابې دندې ترسره کېدای شي او خلک کولای شي چې ۲۴ ساعته د بانکي خدماتو خخه گتله واخلي. بانکونه د دې سیستم له لارې خپلو پېرودونکوته اسانتياوې برابروي او مشتریان هر وقت کولای شي د خپل حساب په اړه مالومات ولري او له خپل کور او دفتره او همدارنګه د مسافري په حالت کې پرته له دې چې بانک ته ورشي، خپل کارونه

د بر پښنایي بانکوالي کې

بانکوالي کې

- ۴- پرته له دې چې بانک ته لار شی، مالي کارونه سره رسولای شی.
- ۵- په ۲۴ ساعتونو کې خپل مالي او بانکي کارونه اجرا کول.
- ۶- په چېړې اسانۍ سره مدیریت کېږي.
- ۷- د لړ وخت خخه چېړه ګټه اخیستل.
- ۸- په هر حالت او په هر خای کې د خپل حساب کنترول او چک کول.
- ۹- د بانک لخوا په آنلاين ډول خپلو پېرودونکو ته د خدماتو وړاندې کول.
- ۱۰- د بانک خخه د مالوماتو اخیستلو لپاره له موبایل، ټیلیفون، ایمیل، او وټساب کارول.
- ۱۱- د برېښنايی بانکوالی له لارې د کاغذ یوکراسی لمنځه وړل او خدمات په چټکه توګه ترسره کول.
- ۱۲- د صادراتو او وارداتو په برخه کې مرسته.
- ۱۳- د برېښنايی بانکوالی له لارې ټولنې ته ګټه رسول.
- ۱۴- پېرودونکي هر وخت کولای شي په آنلاين ډول د اویو او برېښنا بل تادیه کېږي. •

لیکنه : سید خالد خالقیار

- حساب ته لاسرسى ولري او د دې اړتیا نه پېښپري چې بانک ته لار شی په صف کې ودرېږي او په نوبت سره خپله مالي معامله په بانک کې ترسره کېږي. همداراز برېښنايی بانکوالی د خپلو پېرودونکو لپاره دا امکان برابرولای شي چې پرته له نغدو پیسو له خپل کور یا کاري دفتر خخه د هېواد او بهرنېو مارکېټونو کې د خپلې خوشې شان وېږي. برېښنايی بانکوالی سوداګرو، پانګوالو، مالي شرکتونو او بانکونو لپاره چېړ زیات ارزشت لري.
- په ۲۰۰۲ کال کې په امریکا کې د بازار موندنې او خېرونکو ټولنې لخوا یوه خېرنې بنېي چې د برېښنايی بانکوالی ډیری کاروونکي بنېئنې وي. همدارانګه د خوانانو او لویانو لخوا هم کارول شوې ده. د دې خېرنې د مالوماتو پر بنستې برېښنايی بانکوالی تر ډېره له ۳۰ خخه تر ۴۹ کلونو عمر لرونکو وګړو لخوا کارول شوې. د دې ترڅنګ لړ شمېر وګړي چې برېښنايی بانکوالی کاروی د ۶۵ کلونو په عمر دي. د برېښنايی بانکوالی ګټې
- ۱- په اسانۍ سره په آنلاين ډول بانکي حساب پر انیستل.
- ۲- د یو حساب خخه بل حساب ته د پیسو لېردول.
- ۳- مالي راکړه ورکړه په آنلاين ډول.
- ترسره کولای شي.
- د برېښنايی بانکوالی په واسطه بانکونه کولای شي چې له خلکو په آنلاين ډول پېښې ترلاسه کېږي، نورو ته پورونه ورکړي، او کارونه په لړ وخت کې او په اسانه توګه ترسره کېږي. دا یو نوی سیستم دی چې د خلکو سره د بانکوالی په کارونو کې مرسته کوي. د وخت ضایع ګډو خخه مخنیوی کوي او ۲۴ ساعته خلک د برېښنايی بانکوالی خخه پوره ګټه اخیستلای شي. مشتریان کولای شي پرته له دې چې بانک ته ورشي شپه او ورڅ د خپل ټیلیفون له لارې د برېښنايی بانکوالی چوپونو ته لاسرسى ولري او هغه کسان چې په بانک کې جاري حساب يا سپما حساب ولري کولای شي په انلاين بهه د خپل حساب خخه بل حساب ته په اسانۍ سره پېښې انتقال کېږي. دا بانکوالی نوري ګټې او اسانټیاوی هم لري، د لویو پلورنځیواو نورو ځایونو خخه د پېروپلور په برخه کې زیاتې اسانټیاوې راولې. او د خپلو پېرودونکو لپاره شپه او ورڅ چوپونه وړاندې کوي.
- مشتریان کولای شي چې له دې لارې خپل معاملات ترسره کېږي او له دې لارې په خپل کور، کلي، ولايت د هېواد دنه یا بهر په ګرځنده ټیلیفون یا کمپیوټر کې خپل

سرچینې:

۱- بانکداری الکترونیک/<https://zibal.ir/blog/>

۲- <https://parsmodir.com/db/marketing/banking-internet.php>

۳- حمیدي ماري یوسفزی چاپ کال ۱۳۹۲ کتاب بانکي محاسبه

سیستم های تقاعد و مدیریت سرمایه صندوق های تقاعدي

شده (Defined-Contribution) در سیستم تقاعدي با مزاياي تعریف شده، کارفرما طبق قرارداد يا مقررات بصورت يکبارگي و يا سالانه يک مقدار مشخص پول را با در نظر داشت بلندترین معاش، مدت خدمت و يک سلسله شرایط ديگر از پيش تعیین شده، برای کارمندان پرداخت مینماید. از ویژگیهای این سیستم این است که مبلغ پیش از پیش بصورت دقیق قابل محاسبه میباشد. در این سیستم ریسک بالای کارفرما بوده و باید در موقع پرداخت از موجودی و در دسترس

کار ندارد، پس اندار میکند. از دید يک اقتصاددان، فيصدی پولی که به صندوق تقاعدي يک فرد انتقال داده میشود يک نوع پس انداز است و اقتصاددانان بدین نظر اند که پس انداز به معنای به تاخیر انداختن مصرف از زمان حال به زمان آینده میباشد.

انواع سیستم های تقاعدي

امروزه عموماً دو سیستم تقاعد در سطح دنیا مورد استفاده قرار میگيرد. يكى سیستم تقاعدي با مزاياي تعریف شده (Defined-Benefit) و ديگرى سیستم تقاعدي با سهم تعریف

هر فرد کار میکند تا عایدی بدست آورده و بوسیله آن به نیازهای زندگی خوش تا جایی که امکان دارد، رسیدگی کند. تا وقتی که فرد توانایی کار دارد و در بدل کار خود مزد و حقوق بدست می آورد، داشتن چنین زندگی بدور از دسترس نیست. اما واضح است که يک فرد میتواند تا يک سن و سال به کار ادامه دهد و توانایی کاری يک فرد نامحدود نیست. لذا افراد آینده نگر يک مقدار عاید زمان کارگری خود را به شکل تقاعدي برای زمانی که ديگر مجال، رغبت و توانایی

صورت تقاضا، حقوق تقاعدي اعضای اين صندوق ها بدون کدام سكتگی پرداخته شود. سرمایه صندوق های تقاعدي نقش مهمی در بازار سرمایه کشورها بخصوص کشورهای پیشرفته دارا میباشد. طوریکه آمار و ارقام نشان میدهد، در اخیر سال ۲۰۲۱ دارایی های این صندوق ها در آمریکا به ۴.۵ تریلیون دالر با ۱۴.۷ میلیون عضو میرسد. به اساس معلومات ارائه شده، سرمایه مجموعی صندوق های بازنشتگی در سطح کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی ۳۵ تریلیون دالر میباشد که نسبت به یک سال قبل آن ۰.۹٪ فیصد افزایش را نشان میدهد. در این میان، سرمایه صندوق های تقاعدي هفت کشور(آمریکا، انگلستان، هالند، آسترالیا، کانادا، چین و سویس) بیشتر از ۹۰٪ فیصد تمام سرمایه یاد شده را تشکیل میدهد. ۷۵٪ سرمایه این صندوق ها در بازار سهام و اوراق قرضه سرمایه گذاری گردیده است.

در کشور عزیزما افغانستان، سیستم تقاعدي فقط در سکتور دولتی وجود دارد و کارمندان سکتور خصوصی بجز

گذاریهای این مبالغ میباشد.

امروزه از سیستم تقاعدي با مزایای تعريف شده نظر به ریسک بالای که به کارفرماها تحمیل میکند کمتر استفاده میشود، بخصوص در کشورهای پیشرفته. در این کشورها اکثرًا از سیستم تقاعدي با سهم تعريف شده استفاده صورت میگیرد که در پهلوی مزایای ذکر شده بالا، مصارف کمتر و درد و سر کمتر برای کارفرماها به همراه دارد.

مدیریت سرمایه صندوق های تقاعدي

سرمایه صندوق بازنشتگی از مجموع پلانهای افراد به شمول پلان (مبالغ) بازنشتگی با مزایای تعريف شده و پلان بازنشتگی به سهم تعريف تشکیل میشود. در کشورهای مختلف دنیا، مبالغ موجود در این صندوق ها به نمایندگی از کارفرماها و کارمندان، توسط مدیران کارکشته و مسلکی، مدیریت میشود. این مدیران در تلاش اند تا سرمایه های این صندوق ها را به نحوی در بخش های مختلف بازارهای مالی و تجاری سرمایه گذاری کنند تا از یک سو بازدهی خوب داشته باشند و از سوی دیگر در

بودن این مبلغ خود را مطمئن کند.

نوع دیگر، سیستم تقاعدي با سهم تعريف شده میباشد. در این سیستم نظر به قرارداد و مقررات، در پهلوی فیصلی تخصص یافته بوسیله کارگر، یک فیصلی مشخص را هم کارفرما اضافه میکند. برخلاف سیستم قبلی، در این سیستم، مبالغ موجود در این حسابات قابل انتقال میباشد. بدین معنا که یک فرد، یک حساب بازنشتگی

دارد و با تغییر جای کار، کارفرمای قبلی منحیث تخصیص دهنده بخشی از مبلغ ورودی به صندوق با کارفرمای جدید تعویض میشود. دیگر ویژه گی این سیستم اینست که این حسابات در اختیار کارگر قرار دارد، بدون اینکه کارفرما در چگونگی سرمایه گذاری، سود و زیان آن مداخله کند. در اخیر اینکه، میزان مبالغ بازنشتگی که به کارگر تعلق میگیرد و برخلاف سیستم مزایای تعريف شده، پیش از پیش مشخص و قابل محاسبه نبوده و به عوامل مختلفی چون فیصلی تخصیص یافته از طرف کارگر، کارفرما و مدیریت خوب و مفاد آوری سرمایه

حقوق بازنشتگی در کشورهای اسلامی، کوچک بودن بازار سرمایه اسلامی نسبت به بازار مروجه (کم بودن فرصت‌ها و گزینه‌های سرمایه‌گذاری اسلامی) و بعضًا بازدهی و مفاد کمتر سرمایه‌گذاری‌های اسلامی نسبت به سیستم غیر اسلامی یا مروجه، می‌باشد. با آنهم، در صورت موجود عزم و با ایجاد زیر ساخت‌های لازم و پلانگذاری دقیق، میتوان برای گسترش فعالیت و سرمایه‌این صندوق‌ها در کشورهای اسلامی امیدوار بود.

نویسنده: عبدالفرید دلاوری (کارمند آمریت بانکداری و خدمات مالی اسلامی)

اسلامی (سهام شرکت‌های که مطابق شریعت فعالیت دارد و انواع صکوک). با پیشرفت سکتور بانکداری و سرمایه اسلامی، راه برای تاسیس این صندوق‌ها هموار گردیده و افراد و موسسات مالی زیادی به راه اندازی این صندوق‌ها مبادرت ورزیده‌اند. با آن‌هم، فعالیت آنها محدود بوده سرمایه‌آنها در مقایسه با صندوق‌های تقاضای مروجه قابل ملاحظه نمی‌باشد. طوریکه در سال ۲۰۱۸، سرمایه صندوق‌های اسلامی کمتر از ۵.۵ میلیارد دالر برآورد گردیده است. از آنجا که روند رشد سکتور مالی و بانکی اسلامی مثبت می‌باشد، فرصت‌های زیادی در این عرصه نیز وجود دارد که میتواند تاثیرات مثبت اقتصادی و اجتماعی وسیعی را در کشورهای اسلامی داشته باشد.

از مشکلات عمده فراروی توسعه این صندوق‌ها نبود سیستم و مدیریت سالم

تعداد انگشت شمار موسسات غیر انتفاعی (NGOs)، از این مزیت برخوردار نیستند. این سیستم چیزی شبیه به سیستم بازنشتگی با سهم تعریف شده می‌باشد که در بالا در مورد آن وضاحت داده شد. ولی مشکل اساسی اینجاست که سرمایه‌های صندوق تقاضای در افغانستان طی بحران‌های چندین دهه اخیر بصورت درست مدیریت نشده است. به نظر میرسد، به مبالغ تقاضای طی سالیان گذشته به شکل عاید و مصرف نگهداری شده نه به شکل سرمایه و میان میزان مبالغ اضافه شده و مبالغ قابل پرداخت تناسبی وجود نداشته است.

صندوق‌های تقاضای اسلامی

این نوع سیستم‌های تقاضا که مبالغ آن به اساس رهنمودهای شرعی اداره می‌شود. مهمترین شیوه آن، سرمایه‌گذاری این مبالغ در بازار سهام و سرمایه

منابع:

1-<https://www.apers.org/blog/166-defining-the-benefits-db-vs-dc-plans#:~:text=The%20basic%20difference%20is%20what,to%20an%20employee's%20retirement%20account.>

2- <https://www.investopedia.com/terms/p/pensionplan.asp>

3- <https://www.oecd.org/finance/private-pensions/Pension-Funds-in-Figures-2021.pdf>

4- <https://www.islamicfinancenews.com/islamic-pension-funds-the-next-big-thing-in-islamic-finance.html>

ګر انو هپوادوالو!

د هپواد بانکونه د وطندوستی اصل ته په پام سره د غوره مالي او بانکي خدمتونو په وړاندې کولو خپلی دندې سره رسوي او د هپواد او خلکو په وړاندې خپل اغېزناک رول لو بوي. ټاسو هم د هپواد د بانکونو د چارو د بسه والي او لا پياور تیا لپاره له موږ سره همکار او مل شئ.

در نو هپوا دوالو!

د بانکداری سکتور ټیکا و ستاسو ملاتر او همکاری ته اړتیا لري.

له دې سکتور سره د هپوا دوالو دوامداره ملاتر کولای شي د هپوا د اقتصادي
ټیکا و په برخه کې مثبت رول ولو بوي.

BANK

مضاربه عبارت از قراردادی است که بین طرفین صورت گرفته که در آن یک طرف قرارداد (صاحب سرمایه) سرمایه را برای کار فراهم نموده و جانب دیگر (مضارب) نیروی کار و مهارت خویش را به غرض عملیات تجاری به کار می‌اندازد.

مضاربه د تړون د طرفونو تر منځ هغه تړون دی چې یواړخ (د پانګي خاوند) پکې د کار لپاره پانګه برابروي او بل اړخ یې (مضارب) خپل کاري څواک او مهارتونه د سوداګریزو عملیاتو لپاره کاروی.

هموطنان عزیز!

ثبات سکتور بانکی مستلزم حمایت و همکاری شماست.
حمایت مستمر هموطنان از این سکتور می‌تواند نقش مثبتی را در ثبات
اقتصادی کشور داشته باشد.

د افغانستان اسعاری زېرمې

د دې خاورې د خلکو شتمني ۵

د افغانستان بانک د اسعار و زېرمې د افغانانو شتمني او ملکيت دی چې له کلونوراهیسي د قانون په رڼا کې د پولی ثبات، مالي سیستم د پیاوړ تیا او له نړۍ سره د سوداګرۍ د اساننیا په موخه کارول کېږي.

د افغانستان بانک د بهرنیو اسعار و په زیرمود محدود یتونو دوام د افغانستان د مظلومو او حورې دلو خلکو په حق کې جفا بولي او غیر عادلانه پرېکړه يې ګئي او له هر ډول قيد او شرط پر ته د دې زېرمود خلاصون غوښتنه کوي.

د غه بانک د نړۍ له ټولو هپوادونو سره د ټهورو او رغنده اړیکو د اصولو په پام کې نیولو سره متقابلي او ټهوري بانکي اړیکې غواړي او په دې برخه کې د هپوادونو همکاري او ځانګړې پامنې ته اړتیالري.

باز

ماهنامه د افغانستان بانک
سال شانزدهم شماره ۱۸۸ شعبان المعظیم (جوت) ۱۳۹۶

